

Rentabiliteit visteelt ondermaats

Henri Prins en Heleen Bartelings, LEI

De rentabiliteit van de teelt van de meest gebruikelijke kweekvissoorten - paling en meerval – staat sterk onder druk. De opbrengstprijis is onvoldoende om de kostprijis goed te maken. Dit blijkt uit onderzoek van het LEI over de jaren 2004, 2005 en (voorlopig) 2006.

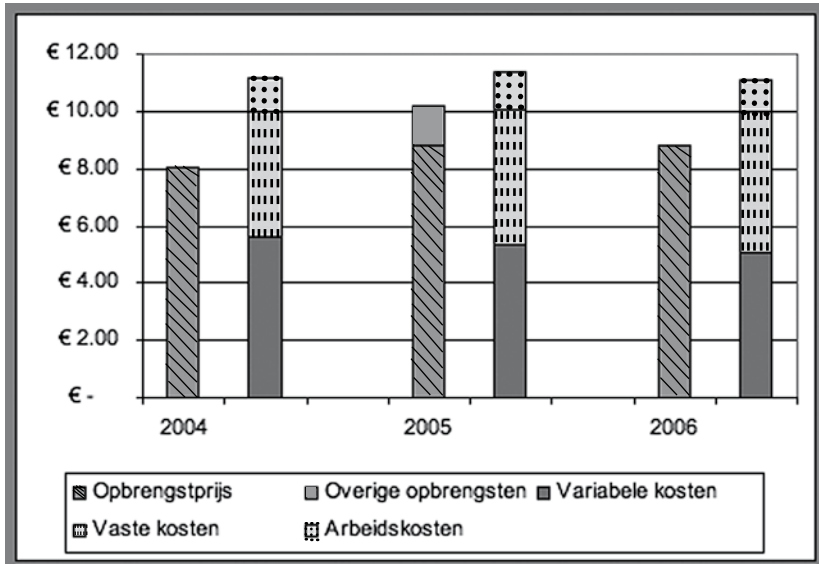
Panel van bedrijven

In 2007 hebben 5 paling- en 6 meervalbedrijven het LEI bedrijfseconomische gegevens verstrekt. Er is inzage verkregen van de fiscale jaarrekeningen over de jaren 2004 tot en met 2006. Het is het eerste keer dat het LEI rentabiliteitscijfers voor de visteelt-

sector publiceert. Ondanks het feit dat de administraties bij verschillende accountants zijn verwerkt en er dus grote verscheidenheid in presentatie van de cijfers bestaat,

Paling van kwekerij Mondiaal. Foto: M. Speekenbrink.

kon er toch op een voldoende betrouwbare basis een uitsplitsing worden gemaakt van de diverse kosten- en opbrengstenposten. Op basis van het LEI panel kan meer inzicht worden gegeven in de economische situatie van de paling- en meervalteelt.

Kostprijsberekening

Bij een kostprijsberekening worden alle kosten van het bedrijf toegerekend aan de teelt van het product en uitgedrukt per eenheid; in dit geval is die eenheid kg levend product. Op die manier wordt zichtbaar hoeveel de productie gekost heeft, welke kostenposten het meest van belang waren en hoeveel de minimale opbrengstprijs had moeten zijn om de kosten te dekken.

Voor een zuivere berekening gaat het niet alleen om de betaalde kosten, maar ook om de kosten, die niet betaald zijn. De belangrijkste daarvan is de arbeid. Voor zover die arbeid daadwerkelijk is betaald zien we dat terug in de boekhouding, maar de niet-betaalde arbeid, die door de ondernemer en zijn gezin is geleverd gaat dit niet op. Om een beeld te krijgen van deze kosten is aan

Figuur 1. Opbrengsten en kosten in euro per kg afgeleverd gewicht in de palingteelt

de deelnemers gevraagd een schatting te maken van het aantal uren dat in het betreffende jaar in de onderneming is gestopt. Dit aantal is vermenigvuldigd met € 22,25 zijnde het CAO-loon per uur voor een vaste gekwalificeerde arbeidskracht.

De overige opbrengsten (vooral aanwas) zijn voor de kostprijsberekening in mindering gebracht op de kosten.

Kostprijs en rentabiliteit paling

De gemiddelde hoeveelheid geproduceerde paling bij de deelnemende bedrijven lag rond 40 ton per jaar, variërend van 15 ton tot 52 ton. In tabel 1 is de kostprijs berekend. Gemiddeld over de drie beschouwde jaren komt de kostprijs uit op bijna €11 per kg afgeleverde paling. De kostprijs is fors hoger dan de gerealiseerde opbrengstprijs van gemiddeld ruim € 8,50. Dit betekent dat de rentabiliteit bleef steken op 79%.

Figuur 1 laat zien dat de variabele kosten goedge maakt werden door de opbrengs-

ten en de vaste kosten in twee van de drie jaren slechts gedeeltelijk. Voor de arbeid resteerde in geen van de drie jaren een vergoeding.

De grootste kostenposten zijn glasaal en pootvis, voerkosten, energiekosten en arbeidskosten. Ook de financieringlasten zijn hoog.

Een enkel bedrijf heeft naast glasaaltjes ook wat oudere paling aangekocht. Dat verhoogt uiteraard de aankopen van uitgangsmateriaal, maar vermindert bijvoorbeeld de voerkosten. De voerkosten waren gemiddeld ongeveer € 2,00 per kg afgeleverde paling. De voederconversie lag gemiddeld op 1,35 kg voer per kg groei. De prijs van het voer bedroeg in de drie beschouwde jaren gemiddeld € 1,40 per kg. De dagelijkse hoeveelheid voer was gemiddeld 0,74% van het aanwezige visbestand (de standing stock). Daarmee werd een gemiddelde groei bereikt van 0,55%.

De kosten van de inventaris, de machines en de bedrijfsauto waren € 0,45 per kg paling. In deze posten zijn onder andere de afschrijvingen (op fiscale basis), het onderhoud, de brandstoffen, de smeermiddelen en de huur van de zuurstoftank opgenomen.

De afschrijvingen en de onderhoudskosten van de bedrijfsgebouwen waren gemiddeld € 0,62 per kg paling.

Energie blijkt een aanzienlijke kostenpost

te zijn. Gemiddeld komen de kosten uit op € 1,30 per kg. Tweederde deel van dit bedrag bestaat uit kosten voor elektriciteit, die wordt gebruikt voor aandrijving van pompen, trommelfilters, elektronica en verlichting. Het resterende derde deel wordt benut voor verwarming.

De overige kosten bedragen € 0,82 per kg paling. Het gaat hierbij vooral om kosten voor waterlozing, verzekeringen en diensten van de accountant.

De totale berekende arbeidskosten voor de visteelt waren € 1,56 per kg paling, waarvan € 1,31 berekende arbeid over de gewerkte (niet-betaalde) uren van de ondernemer en eventueel zijn gezin.

De opbrengstprijs was in de beschouwde periode gemiddeld € 8,50 per kg paling. Dit was onvoldoende om de kosten goed te maken. De kostprijs bedroeg immers bijna € 11,00 per kg. Zelfs de arbeidsopbrengst (opbrengsten minus totale kosten maar exclusief de berekende arbeidskosten) kwam negatief uit. Dat betekent dat viskwekers in die jaren gemiddeld genomen verlies leden op de palingteelt.

Tussen de verschillende bedrijven zijn grote verschillen geconstateerd. De kostprijs varieerde tussen de deelnemende bedrijven van € 7,00 tot € 18,00 per kg paling. De grootste verschillen in de kostprijs zaten in de financieringskosten (ongeveer € 2,70 per kg verschil tussen de hoogste en de laagste waarneming), de arbeidskosten (ongeveer € 2,30 verschil) en de energiekosten (ongeveer € 1,90 verschil). De overige posten verschilden minder dan € 1,00 per kg paling.

Zoals reeds vermeld was de arbeidsopbrengst gemiddeld negatief. Dat bleek echter vooral veroorzaakt te worden door één bedrijf met zeer negatieve resultaten. Op het merendeel van de bedrijven kwam

*Afrikaanse meerval van kwekerij Aquafish.
Foto: H. van der Wijst.*

Boekjaar	2004	2005	2006
<i>Opbrengsten</i>			
Vis	8,03	8,80	8,79
Aanwas en overige opbrengsten	-0,18	1,41	-0,12
Variabele kosten			
Glasaal/pootvis	3,41	3,07	2,49
Voerkosten	1,86	1,89	2,29
Gezondheidszorg, zout	0,11	0,07	0,07
Zuurstof	0,20	0,22	0,21
Overige variabele kosten vis	0,14	0,13	0,11
Betaalde lonen en sociale lasten	0,17	0,18	0,25
Bedrijfsuitrusting			
Machines, inventaris en auto	0,45	0,46	0,40
Gebouwen	0,66	0,67	0,52
Energie			
Elektriciteit	0,75	0,89	0,83
Brandstoffen voor verwarming	0,53	0,43	0,48
Algemene kosten			
Water	0,03	0,02	0,04
Kosten waterlozing	0,22	0,16	0,30
Verzekeringen, belastingen, heffingen	0,22	0,27	0,23
Overige bedrijfskosten	0,27	0,36	0,25
Betaalde rente en financieringskosten	0,98	1,22	1,54
Totaal kosten	10,00	10,04	10,01
Arbeidsopbrengst	-2,15	0,16	-1,32
Berekende arbeidskosten visteelt			
(excl. verwerking)	1,19	1,35	1,13
Kostprijs per kg afgeleverde paling	11,38	9,99	11,24

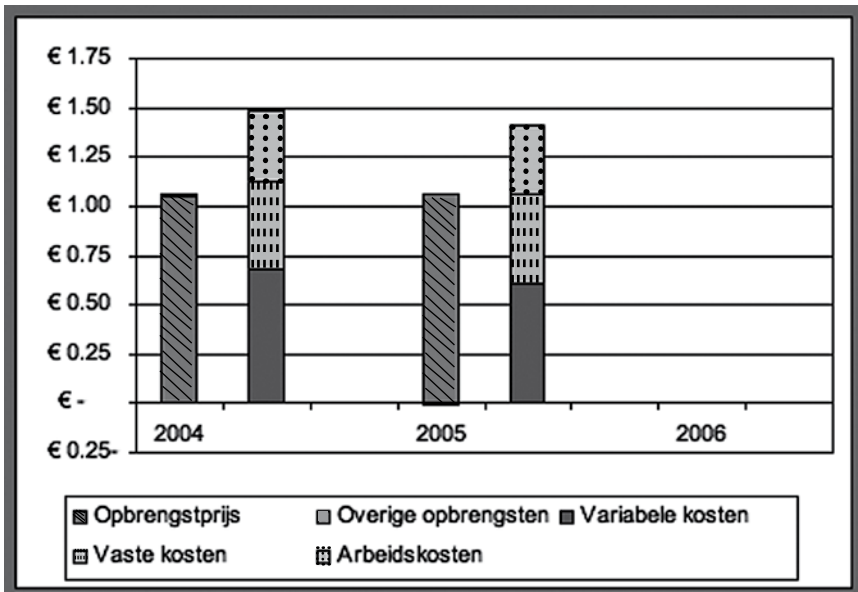
Tabel 1. Opbrengsten en kostprijsberekening van paling (in €/kg)

de arbeidsopbrengst (licht) positief uit.

Kostprijs en rentabiliteit meerval

Over de jaren 2004 en 2005 hebben ook zes

meervalkwekers hun cijfers beschikbaar gesteld. Twee van de zes bedrijven verwerken een groot deel van hun productie zelf. In deze gevallen zijn de kosten en opbrengsten

gesplitst in een onderdeel visteelt en een onderdeel verwerking. De kosten en de extra opbrengsten van de verwerking zijn buiten de berekening gehouden.

De geproduceerde hoeveelheid vis per jaar varieerde van 15 ton tot ruim 300 ton per jaar met een gemiddelde van 125 ton.

Figuur 2 maakt duidelijk dat zowel de variabele kosten als de vaste kosten vrijwel goedgehaakt werden door de opbrengsten, maar dat de arbeid niet werd vergoed.

Volgens tabel 2 waren de totale kosten om 1 kg meerval te produceren € 1,50 in 2004 en 2005. De opbrengstprijs bleef met € 1,06 per kg sterk achter bij de kostprijs. Slechts ruim 70% van de totale kosten van de meervalteelt worden goedgehaakt. Voor 2006 zijn nog niet alle gegevens beschikbaar. De resultaten zijn daarom nog voorlopig. De opbrengstprijs was in 2006 met € 1,40 per kg aanzienlijk hoger dan in de voorgaande beide jaren, maar ook de kosten bleken fors te zijn gestegen.

De grootste kostenpost is het voer. Per kg meerval waren deze in de beschouwde drie

Figuur 2. Opbrengsten en kosten in euro per kg afgeleverd gewicht in de meervalteelt

jaar deze ongeveer € 0,60. De voederconversie was op de bedrijven gemiddeld 0,80 en de voerprijs was € 0,71 per kg.

Daarna volgen de bedrijfsuitrusting (€ 0,20 per kg meerval), energie (€ 0,10), de algemene kosten (€ 0,12) en de pootvis (€ 0,09).

De arbeidskosten zijn gemiddeld € 0,38 per kg. De productie per VAK per jaar is gemiddeld ongeveer 150 ton meerval, maar varieert van 60 ton tot 300 ton.

De kostprijs varieert nogal tussen de bedrijven. Het bedrijf met de laagste kostprijs realiseerde een gemiddeld kostprijs van € 120 per 100 kg, het bedrijf met de hoogste kostprijs kwam op € 200 per 100 kg. Grote verschillen kwamen voor in de voerkosten, de energiekosten en de arbeidskosten.

Gemiddeld genomen werd er verlies geleden op de meervalteelt. De arbeidsopbrengst kwam op de meeste bedrijven negatief uit. Slechts een bedrijf boekte posi-

tieve resultaten, maar ook op dat bedrijf lag de kostprijs hoger dan de opbrengstprijs.

Viskwekers hebben nu de mogelijkheid om deel te nemen aan het panel. U krijgt daarmee inzicht in de prestaties van uw bedrijf ten opzichte van het groepsgemiddelde.

Ook kwekers van andere zoet- of zoutwatervissoorten zijn welkom. Deelname aan het panel is kosteloos.

Belangstellenden kunnen contact opnemen met: Henri Prins, tel. 0320-293543, henri.prins@wur.nl

Boekjaar	2004	2005	2006 (voorlopig)
Opbrengsten	1,07	1,05	1,39
Vis (exclusief meeropbrengst verwerkte vis)	1,06	1,06	1,39
Aanwas	0,01	-0,01	0,00
Variabele kosten			
Pootvis	0,10	0,07	0,06
Voerkosten	0,57	0,53	0,62
Gezondheidszorg, zout	0,00	0,00	0,00
Overige variabele kosten vis	0,01	0,02	0,01
Betaalde lonen en sociale lasten	0,02	0,02	0,00
Bedrijfsuitrusting			
Machines, inventaris en auto	0,09	0,09	0,21
Gebouwen	0,07	0,07	0,06
Energie			
Elektriciteit	0,06	0,08	0,05
Brandstoffen voor verwarming	0,04	0,04	0,04
Algemene kosten			
Water	0,01	0,01	0,00
Kosten waterlozing	0,00	0,00	0,00
Verzekeringen, belastingen en heffingen	0,02	0,02	0,02
Overige bedrijfskosten	0,08	0,08	0,11
Betaalde rente en financieringskosten	0,05	0,05	0,11
Totaal kosten	1,12	1,07	1,69
Arbeidsopbrengst	-0,06	-0,01	0,09
Berekende arbeidskosten visteelt (excl. verwerking)	0,37	0,35	0,39
Kostprijs per kg afgeleverde meerval	1,49	1,42	1,69

Tabel 2. Opbrengsten en kostprijsberekening van meerval (in €/kg)